

**ЪРНЕСТ ТОМПСЪН СЕТЬН
УЛИ
ИСТОРИЯТА НА ЕДНО
ЖЪЛТО КУЧЕ**

Превод от английски: Борис Дамянов, 1984

chitanka.info

Ули беше малко и обикновено жълто кученце. Впрочем не е необходимо жълтото куче да има непременно жълта козина. То не е просто и от онази порода кучета, чиито капиляри са богати с жълт пигмент. Издънка е от съюза на всички мелези, най-обикновена смесица от всякакви кучета, плод на разните породи кучета, само че не принадлежи към никоя порода. Въпреки всичко е от по-стара и по-добра порода от всички свои аристократични роднини, защото е опит на природата да възстанови древния чакал, вероятния прародител на някои породи домашни кучета.

В действителност научното наименование на чакала (*Canis aureus*) означава „жълто куче“ и немалко от чертите му се срещат в неговия домашен представител. Това куче плебей е хитро, дейно, решително и много по-добре приспособено за борбата за съществуване, от който и да е свой „чистокръвен“ родственик.

Ако оставим жълто домашно куче, хрътка и булдог на някой необитаем остров, кое от тях ще остане след шест месеца живо и здраво? Без съмнение презряното жълто псе. То не притежава бързината на хрътката, но не носи също зародиши на белодробни и на кожни болести. По сила и безразсъдна смелост отстъпва на булдога, но за това притежава нещо, което е хиляди пъти по-ценено — здрав разум. Здравето и разумът са важни качества в борбата за съществуване, а когато хората „управляват“ кучешкия свят, те никога не изневеряват на жълтото куче и винаги му дават възможност да остава единственият триумфален победител.

От време на време възвръщането към чакала е по-пълно и жълтото куче се ражда с щръкнали и остри уши. Пазете се тогава от него. Кучето е хитро и смело и може да хапе като вълк. В природата му има и една странна, дива черта, която поради жестокост или дълги лишения може да се развие в най-ужасно предателство, независимо от прекрасното отношение, което лежи в основата на любовта на човека към кучето.

I

Малкият Ули се роди в далечния град Чивиот. Оставиха него и едно друго куче от котилото. Брат му запазиха, защото приличаше на най-доброто куче от околността, а него — понеже беше малък жълт красавец.

Ранното си детство Ули прекара като овчарско куче, в компанията на опитно шотландско овчарско куче, което го обучаваше, и на стар овчар, който едва-едва ги превъзхождаше по ум. Когато навърши втората си година, Ули беше вече напълно зряло куче, преминало цялостен курс по овцезнание. Познаваше всички овце от стадото от глава до пети и накрая старият Робин, неговият господар, толкова се доверяваше на проницателността му, че често оставаше по цяла нощ в кръчмата, докато Ули пазеше косматите идиотчета из баирите. Използувала образоването му много умело и в повечето случаи той се проявяваше като много умно малко куче с голямо бъдеще. Въпреки това не можа да се научи да презира празноглавия Робин. Старият овчар с всичките си недостатъци и с постоянния си стремеж към своето най-възвишено състояние — пълното опиянчване, и към своя изобщо глуповат живот, рядко се държеше жестоко с Ули и кучето му се отплащаше с изключително боготворене, към което напразно би се стремил най-великият и най-мъдър човек на Земята.

Ули не можеше да си представи по-велик човек от Робин и въпреки това цялата жизнена енергия и умствени способности на господаря му бяха предоставени за пет шилинга на седмица на услугите на един немного състоятелен скотовъдец, истински собственик на стадото, което се пазеше от Ули. Когато този човек, нищожество в сравнение със съседния земеделец, нареди на Робин да откара стадото му на пазарищата в Йоркшир, от всичките 376 живи същества Ули беше най-заинтересуваният и същевременно най-интересният.

Пътешествието през Нортумберланд мина без приключения. Превозиха овцете през река Тайн с ферибота и слязоха благополучно в

изпълнения с дим град Саут Шайлдс. Огромните фабрични комини тъкмо започваха да бъзват дим и търкалящи се кълба от сивкав, като че просмукан от олово пушек, който затъмни слънцето и надвисна като буреносен облак ниско над улиците. Овцете помислиха, че се надига необикновено силна чивиотска буря, и се уплашиха. Независимо от усилията на своите пазачи те се разбягаха из града в 374 посоки.

Робин се възмути до дълбините на своята дребна душица. Той погледа с тъпо изражение след овцете, а после заповяда:

— Ули, събери ги!

След това умствено напрежение той седна, запали лула, извади плетивото и се зае с до половина изплетения чорап.

За Ули гласът на Робин беше глас божи. Той се спусна в 374 различни посоки, настигна и върна 374 различни бегълци, после ги докара до пристана при Робин, който тъкмо свършваше чорапа и сега гледаше тъпо около себе си.

Най-после Ули, а не Робин, даде знак, че всички овце са събрани. Старият овчар започна да ги брои: 370, 371, 372, 373.

— Ули — каза той с укор, — не са всичките. Една не стига.

Ули потъна в земята от срам, после скочи да претърсва целия град и да търси липсващата овца. Не след дълго едно малко момченце обърна внимание на Робин, че всички 374 овце са налице. Този път Робин изпадна в чудо какво да прави. Бяха му наредили да бърза за Йоркшир, а знаеше много добре, че гордостта на Ули няма да му позволи да се върне без овца, даже и ако се наложи да открадне някоя. Такива неща се бяха случвали и преди и бяха предизвиквали неудобни усложнения. Как да постъпи? Петте му шилинга на седмица увисваха на косъм. Ули беше добро куче и жалко, ако го загубеше, но нареждането на господаря си беше нареждане, пък и ако Ули откраднеше някоя овца, та да попълни числото, тогава какво щеше да стане, и то в чужд град? Той реши да изостави Ули и продължи сам с овцете. Какво стана по-нататък с него, не знае никой, пък и не е интересно.

Междувременно Ули пробяга цели мили по улиците, търсейки напразно изгубената овца. Той търси през целия ден, а привечер, гладен и уморен, се замъкна засрамен на пристана, където разбра, че неговият господар и овцете бяха заминали. Толкова се натъжи, че просто беше жално човек да го гледа. Той обиколи наоколо със

скимтене, пресече реката с ферибота и започна да търси Робин навсякъде. После отново се върна в Саут Шийлдс и търси и там; даже остатъка от нощта прекара в търсене на своя злочест идол. Следващия ден продължи да търси, като се прехвърли безброй пъти през реката. Той душеше всеки, който се качваше на ферибота, и със забележителна проницателност търсеше непрестанно своя господар и в съседната пивница. На другия ден също се труди систематически, като душеше всеки, който се качваше на ферибота.

Фериботът прави петдесет рейса дневно, средно със сто пасажери на рейс. Въпреки това Ули не напусна нито веднъж своя пост на мостика и подуши всички крака, които преминаха по него — пет хиляди чифта, или десет хиляди крака, провери Ули през този ден. Така продължи и на следващия ден, и на по-следващия, и през цялата седмица; той стоеше на своя пост, като не обръщаше внимание даже на собствената си прехрана. Много скоро гладът и беспокойството си казаха думата. Той отслабна и стана много раздразнителен. Никой не можеше да го докосне, а и всеки опит да му се попречи при неговото ежедневно занимание — подушването на краката, го караше да излиза извън кожата си от гняв.

Ден след ден, седмица след седмица Ули чакаше своя господар, който не идваше и не идваше. Екипажът започна да се отнася с уважение към верността на Ули. Отначало кучето се отнасяше с презрение към предлаганата му храна и подслон и живееше бог знае как, но накрая отстъпи, започна да приема подаръците и се научи да понася дарителите. Макар и озлобен против целия свят, сърцето му оставаше вярно на неговия нищо и никакъв господар.

Четиринацет месеца след това се запознах с него. Той все още продължаваше да дежури неотклонно на своя пост. Беше възстановил добрия си вид. Бялата грива и щръкналите уши правеха още по-привлекателно откритото му и умно лице и кучето „хващащо око“ навсякъде. След като се увери, че краката ми не са онези, които търсеше, той не ме удостои с втори поглед и въпреки моите приятелски опити да се сближа през следващите десет месеца, той продължи със своите наблюдения и аз не спечелих доверието му повече от всеки друг непознат.

Цели две години това предано куче посещаваше ферибота. Само едно нещо го възпираше да се върне у дома сред планините и това не

беше голямото разстояние, нито опасността да не се изгуби, а убеждението, че Робин, божественият Робин, искаше той да остане край ферибота. И той стоеше.

Ули отиваше обаче с ферибота на отсрещния бряг винаги когато му се струваше, че това може да послужи на неговата цел. Таксата за превоз на куче беше едно пени. Когато Ули прекрати своето дирене, изчислиха, че дължи стотици лири на компанията. Той не беше пропуснал да подуши нито един чифт крака, които бяха минали по мостчето — пресметнаха, че този експерт е проверил шест милиона крака. И всичко това без никаква полза. Неговата вярност не се разколеба нито веднъж, макар че под влияние на това продължително напрежение явно се беше озлобил.

Изобщо не разбрахме какво стана с Робин, докато един ден някакъв як джелепин^[1] се спусна от ферибота и Ули по привичка подуши непознатия. Той подскочи неочеквано, като козината му настърхна, разтрепери се, заръмжа тихо и насочи цялото си същество към джелепина.

Един работник от ферибота, без да разбере какво става, подвикна на непознатия:

— Ей, я не закачай нашето куче!

— Кой го закача, бе глупчо! По-скоро той закача мен.

Повече обяснения обаче не бяха необходими. Ули се промени неузнаваемо. Той започна да се умилква около джелепина и завъртя бързо-бързо опашка, което се случваше за пръв път през тези години.

Всичко се изясни с няколко думи. Дорли, джелепинът, се познавал много добре с Робин, а ръкавиците и вълненото шалче, които носеше, били изработени от самия Робин и по-рано принадлежали към неговия гардероб. Ули откри следите на своя господар и отчаян, че някога може да види по-отблизо своя изгубен идол, напусна поста си край ферибота и ясно изрази своето намерение да остане със собственика на ръкавиците. Дорли охотно отведе Ули в своя дом сред възвишенията на Дербишиър, където той отново стана овчарско куче, което пазеше овце.

[1] Търговец на добитък за клане — Б.пр. ↑

II

Монсалдейл е една от най-известните долини в Дербишиър, а „Прасето и свирката“ единствената, но прочута странноприемница, чийто собственик Джо Грейторекс беше хитър и здрав йоркширец. Природата го тъкмеше за жител на пограничните райони, но обстоятелствата го направиха кръчмар и неговите вродени наклонности го караха да... но това не е важно; достатъчно е да се каже, че в тази област се бракониерствуваше извънредно много.

Новият дом на Ули се намираше на възвищението източно от долината, точно над странноприемницата на Джо, и този факт имаше своето значение за отиването ми в Монсалдейл. Дорли, новият господар на Ули, имаше в низината малко стопанство, но из бърдата пасяха многочислените му овце. Именно тях пазеше Ули със своята стара прозорливост, докато пасяха, а вечер ги закарваше до кошарата. Той беше необщителен и твърде зает и веднага показваше зъбите си на непознатите, но така неуморимо се грижеше за стадото, че през тази година Дорли не изгуби нито едно агне, макар че съседните фермери дадоха обичайната дан на орлите и лисиците.

По тези места трудно се ловят лисици. Каменистите хребети и високите отвесни скали и пропасти са твърде многобройни и не радват ездачите, а скалите изобилстват с хубави скривалища, че просто да се чуди човек защо лисиците не са „залели“ Монсалдейл. Но това е факт! До 1881 г. не съществуваше такава опасност, когато една хитра стара лисица се засели сред тучните пасища както мишка в сирене и започна да се присмива над хрътките на ловците и над обикновените кучета на фермерите.

На няколко пъти я преследваха хрътки, но тя им се изпълзваше, като се вмъкваше в Дяволската дупка. Попаднала веднъж в тази теснина, където пукнатините в скалите се простираха кой знае докъде, лисицата се чувствуваше сигурна. Местното население започна да вижда нещо повече от сполука в това, че тя винаги се изпълзваше при Дяволската дупка, и когато веднъж една от хрътките, която за малко не

хвана Дяволската лисица, побесня, никой вече не се съмняваше в родствените връзки на въпросната лисица с дявола.

Тя продължи да плячкосва, като правеше дръзки набези, и животът ѝ често висеше на кость, докато накрая, както постъпват много стари лисици, започна да убива просто от любов към убийството. Ето как Дигби изгуби за една нощ десет агнета, а Карол — седем през следващата нощ. По-късно езерцето за патици на свещеника беше напълно унищожено и рядко минаваше нощ, без някой да се оплаче от убийството на птици, агнета или овце, а накрая даже и на телета.

Разбира се, цялото това злодейство се приписваше на лисицата от Дяволската дупка. Знаеше се само, че лисицата е много голяма, поне не оставяше много големи следи. Никой не беше я виждал добре, даже и ловците. Правеше също впечатление, че Тандър и Бел, най-смелите хрътки от сюрията, отказваха да лаят и да вървят по следата, когато преследваха лисицата.

Когато лисицата се прочу като бясна, собственикът на най-добрите хрътки започна да отбягва областта. Фермерите от Монсалдейл, предвождани от Джо, се споразумяха помежду си, че ако открият следите ѝ върху снега, ще се съберат заедно, ще претърсят цялата област и напук на всички ловни правила ще се отърват от тази „побъркан“ лисица, по какъвто и да е начин. Сняг обаче все непадаше и кръвожадната лисица продължаваше да си живее както преди. Независимо от нейната лудост не ѝ липсваше методичност. Тя никога не нападаше две нощи поред една и съща ферма. Никога не ядеше там, където убиваше, и никога не оставяше следа, издаваща пътя на нейното отстъпление. Нощните ѝ следи обикновено се губеха върху торфа или някой път.

Веднъж я видях. Връщах се късно вечерта пешком в Монсалдейл от Бейкуел. Имаше силна буря. Когато свърнах край ъгъла на кошарата на Стед, проблесна силна светкавица. Пред очите ми се откри картина, която ме накара да настръхна. Край пътя, на около 20 ярда пред мен, седеше на задните си крака голяма лисица, втренчила в мен зловещ поглед, и се облизваше многозначително. Повече нищо не видях и вероятно щях да го забравя или да смяtam, че така ми се е привидяло, ако на сутринта там не откриха труповете на двадесет и три агнета и

овце и безпогрешните следи; приписваха това престъпление на добре известния мародер.

Само един човек не се оплакваше от лисицата — Дорли. И това беше най-чудното, защото той живееше в центъра на района и само на миля от Дяволската дупка. Верният Ули доказа, че е по-ценен от всички кучета в околността. Вечер след вечер той довеждаше овцете, без да изгуби нито една. Бясната лисица можеше да се навърта колкото ще около фермата на Дорли, но Ули, умният, смелият, дейният Ули не беше по силите й; той не само че успяваше да опази стадото на своя стопанин, но и сам оставаше напълно невредим. Всички хранеха дълбоко уважение към него и той положително щеше да бъде всеобщ любимец, ако не беше неговият нрав; досега не беше проявила веселост и ставаше все по-раздразнителен. Той като че обичаше само Дорли и Хилда, най-голямата му дъщеря, умна и красива девойка, която в качеството си на главна домакиня на къщата беше и специален покровител на Ули. Другите членове на семейството Ули се научи да понася, а целия останал свят — хора и кучата, ненавиждаше.

Неговото странно отношение се потвърди добре при моята последна среща с него. Крачех по пътеката през пущинака зад къщата на Дорли. Ули лежеше на прага на вратата. Когато наблизих, той се надигна и заподскача по пътеката, после спря на около десетина ярда пред мен. Стоеше неподвижно, гледаше съсредоточено в далечината на пущинака и само едва-едва настърхналата му козина сочеше, че не се е превърнал внезапно в камък. Не се и помръдна, когато го наблизих, и тъй като нямах намерение да се карам, заобиколих току под носа му и продължих пътя си. Ули моментално напусна мястото си, пробяга със същото зловещо мълчание двайсетина фута напред и отново се спря на пътеката. Отново го наблизих, стъпих встрани на тревата и минах на косъм от носа му. Мигновено, без да издаде и звук, той ме захапа за лявата пета. Ритнах със свободния крак, но той избяга. Понеже не носех тояга, хвърлих към него голям камък. Ули се хвърли напред, но камъкът го застигна удари го по бедрото и го повали в една дупка. При падането си той изръмжа злобно, но изпълзя от дупката и избяга, като понакуцваше.

Враждебен и свиреп към целия свят, Ули се отнасяше винаги ласкаво към овцете на Дорли. За подвизите му се говореше много. Не едно злощастно агне, паднало в някое блато или дупка, би загинало

неминуемо без неговата навременна и далновидна помощ. Не една овца беше спасил той, когато острият му поглед съзираше, а непоколебимата му смелост прогонваше всеки навъртащ се наблизо орел.

III

Фермерите от Монсалдейл все още продължаваха да плащат своята нощна дан на бясната лисица, когато късно през декември падна снегът. Бедната вдовица Джелт изгуби цялото си стадо от двадесет овце и още на сутринта се разгоря борбата. Без да крият пушките си, плещестите фермери тръгнаха да проследят докрай предателските следи в снега, следи на голяма лисица, без съмнение на кръвожадния престъпник. На известно разстояние следите бяха достатъчно ясни, но при реката животното беше проявило своята вродена хитрост. Лисицата беше се спуснала под остър ъгъл на течението и беше скочила в плитката, все още незамръзнала вода. На отсрещната страна нямаше никакви следи и след дълго търсене на четвърт миля нагоре по течението мъжете откриха мястото, където беше излязла от водата. След това следите водеха към високата каменна ограда на Хенли, където нямаше сняг. Старателните ловци не разбраха нищо, но продължиха да упорствуват. Когато следата пресече равния сняг между стената и пътя, мненията се разделиха. Едни ловци настояваха, че следата води нагоре, а според други тя водеше надолу по пътя. Но Джо прекрати спора и след ново продължително търсене откриха мястото, където очевидно същата следа, макар и според някои да беше поголяма, влизаше в една кошара. Без да нанесе каквато и да е вреда на нейните обитатели, лисицата беше стъпвала по следите, оставени от някой минувач, и се беше добрала до пътеката през пущинака, по която беше отишла право във фермата на Дорли.

Този ден поради снега овцете си бяха в къщи и Ули, свободен от обичайното си задължение, се излежаваше на слънце върху някакви дъски. Когато ловците наблизиха къщата, той се разляя злобно и побягна при овцете. Джо Грейторекс приближи мястото, където Ули беше пресякъл пресния сняг, погледна и се спря като вкаменен, после посочи към отдалечаващото се куче и каза развлнувано:

— Момчета, тръгнали сме по следите на лисицата, но ето го къде е убиецът на овцете на вдовицата!

Едни се съгласиха с Джо, други припомниха съмненията за следите при пътя и настояваха да се върнат и да проследят отново дирята. В този критичен момент от къщата излезе самият Дорли.

— Том — обръна се към него Джо. — Това твоето куче снощи е изтребило двадесет овце на вдовицата Джелт. На мен не ми се вярва това да му е за пръв път.

— Слушай приятелю, да не си полудял! — отвърна Том. — Никога досега не съм имал по-добро овчарско куче, пък на всичкото отгоре той обича овцете.

— Как ли не! Видяхме какво е направил снощи с тях! — възрази Джо.

Напразно ловците се опитваха да му обяснят! Том се кълнеше, че това е заговор на завистници, за да му отнемат Ули.

— Ули спи всяка вечер в кухнята. Никога не го пускаме навън, освен когато пази овцете. Слушай, човече, той е с нашите овце през цялата година и през това време не сме загубили нито една от тях.

Том се раздразни много от този отвратителен опит да се посегне върху доброто име и живота на Ули. Джо и неговите другари бяха ядосани не по-малко от него и само умното предложение на Хилда успя да ги усмири.

— Тате — каза тя, — тази нощ ще спя в кухнята. Ако Ули излиза по някакъв начин, ще разбера. Не излезе ли, а убият някъде наоколо овца, ще имаме доказателство, че не е той.

Тази нощ Хилда легна на дивана, а Ули се пъхна както обикновено под масата. Посред нощ той стана неспокоен. Започна да се върти в постелята си, веднъж-дваж се надигна, протегна се, погледна към Хилда и отново легна. Към два часа, изглежда, вече не можеше повече да устоява на някакъв странен подтик. Надигна се безшумно, погледна към ниския прозорец, после — към неподвижното момиче. Хилда лежеше, без да мърда, и дишаше равномерно, като че спеше. Ули бавно се приближи, подуши я и духна в лицето ѝ. Тя не мръдна. Побутна я леко с нос, а след това, наострил уши и наклонил на една страна глава, започна да изучава спокойното ѝ лице. Пак не забеляза нищо. Тогава пристъпи тихо към прозореца, покачи се безшумно върху масата, пъхна нос под леката рамка на прозореца и бутна лапа в отвора. После отново пъхна нос, повдигна рамката,

колкото да се промъкне, като я подпираше върху гърба и опашката със сръчност, която говореше за дълга практика, и потъна в тъмнината.

Хилда го следеше изумена от леглото. Като изчака известно време, за да се увери, че действително е излязъл, тя стана да повика баща си, но после поразмисли и реши да изчака. Тя впери очи в тъмнината, но не видя и следа от Ули, после постави още дърва в огъня и отново легна. Повече от час лежа будна, слушаше кухненския часовник и при най-малкия шум се стряскаше, като продължаваше да се пита какво прави кучето в момента. Дали пък наистина не беше избил овцете на вдовицата? После си спомни неговата доброта към техните овце и недоумението й нарасна.

Бавно мина още един час. До ушите й долетя слаб шум откъм прозореца и сърцето й заудря силно в гърдите. Чу се драскане, после рамката се повдигна и Ули влезе отново в кухнята.

На трептящата светлина на огъня Хилда видя едно странно същество с див плам в очите, чиито лапи и снежнобели гърди бяха опръскани с пресни капки кръв. Кучето успокои дишането си и погледна изпитателно момичето. Понеже то не се помръдваше, той легна долу и започна да лиже лапите и муцуната си, като на два-три пъти изръмжа, сякаш си спомняше за току-що преживяното.

Хилда беше видяла достатъчно. Вече нямаше никакво съмнение в правотата на Джо, даже нещо повече. В чевръстия й ум проблесна нова мисъл. Тя разбра, че тайнствената лисица от Мансал се намира пред очите й. Хилда се повдигна от леглото, погледна право към Ули и възклика:

— Ули! Ули! Значи всичко е истина! О, Ули, та ти си ужасен звяр!

Нейният изпълнен с упрек глас прокънтя силно в тихата кухня и Ули отстъпи, като че го бяха ударили, после хвърли отчаян поглед към затворения прозорец. Очите му заблестяха, козината му настръхна. Той се сниши под погледа на момичето и запълзя по пода, като че молеше за прошка. Бавно се приближаваше, сякаш искаше да я близне по крака; когато се приближи съвсем, се хвърли към гърлото й с яростта на тигър, без да издаде какъвто и да е звук.

Момичето не беше очаквало това. То едва успя да вдигне ръката си и дългите и блестящи зъби на Ули се впиха в плътта й чак до костите.

— Помощ! Помощ! Тате! — изпища тя.

Ули не беше тежък и тя го отхвърли. В намеренията му обаче нямаше никакво съмнение. Положението беше сериозно; сега ставаше въпрос за неговия или за нейния живот.

— Тате! Тате! — пищеше момичето, а жълтата фурия, изпълнена с желание да убива, хапеше и разкъсваше беззащитните ръце, които толкова често го бяха хранили.

Хилда напразно се мъчеше да отблъсне кучето и то скоро щеше да я захапе за гърлото, ако Дорли не беше се втурнал в кухнята.

Ули скочи право върху него по същия ужасен и мълчалив начин. Той дереше неистово, докато един смъртоносен удар с ръжена го обезвреди и го повали задъхан и треперещ върху каменния под, останал без всякаква надежда, омаломощен, но упорит докрай. Втори светковичен удар пръсна мозъка му върху каменното домашно огнище, на което доскоро беше служил предано, и Ули, умният, свирепият, верният, коварният Ули, трепна за миг, после се протегна и застинаги.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на **Моята библиотека** и нейните всеотдайни помощници.

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.